

1 דבר זה נאמר על המכיר את מקום חבירו בשיקת, כלומר, זה הרגיל
2 לשבת תמיד בבית המדרש ומתוך כך נעשה בקי היכן מקומו של
3 כל אחד. **אמר רבי אלעזר**, יהושבים לפני ה' זה
4 המקביל פני חבירו בשיקת, כלומר, זה המקביל את פני חבריו
5 הבאים לבית המדרש.

6 מוסיפה הגמרא לדרוש לשון הפסוק: **מאי למכסה עתיק** (יומין).
7 מבארת הגמרא: זה המקביל דברים שביקש עתיק יומין – הקדוש
8 ברוך הוא. **ומאי נינהו** – ומהם אותם דברים, סתרי תורה, שהם
9 מעשה וראשית ו-ענין בריאת העולם וחקר המציאות בעת
10 יצירתו ומעשה מרכבה ו-ענין מציאת הקדוש ברוך הוא כביכול
11 ותארו, ענין המלאכים, נפש האדם ותחית המתים, שאסור
12 לגלותם ברבים. ותלמיד חכם שבקי בהם, יש לו להזהר שלא
13 לגלותם. **ואמר רבא**, למכסה עתיק, זה המקביל דברים שביקש
14 עתיק יומין, כלומר, דברים שהיו מכוסים מתחילה והקדוש ברוך
15 הוא גילם, ונתן רשות לגלותם, המגלה אותם זוכה לדברים
16 האמורים בתחילת הפסוק, **מאי נינהו** – ומהם אותם דברים מכוסים
17 שמוצה לגלותם, **מטמי תורה** – פירוש התורה וכוונותיה.

18 הגמרא מוסיפה להביא דברי אגדה בשם רבי ישמעאל בן רבי יוסי:
19 **אמר רב כהנא משום רבי ישמעאל ברבי יוסי**, **מאי דבתיב** (תהלים ד
20 א) **למנצח בנגינות מזמור לדוד**, שלפי פשוטו היה ראוי לומר
21 **לנוצח**, שמשמעו מזמור לה' שהניצחון בידו, אבל 'למנצח'
22 משמע שעושה ניצחון לאחרים, שגורם לאחרים לנצחו, וכך
23 ביאור הכתוב. **ומרו למי שנותן כח לבריותיו לנצחו ונוצחין אותו**
24 **והוא שמת**. **בא וראה** ראה לדבר, **שלא בפתת הקדוש ברוך הוא**,
25 **פתת בשר ודם, בשר ודם, מנצחין אותו ועצב**, אבל הקדוש ברוך
26 הוא נוצחין אותו ושמח, **שנאמר על חטא העגל** (תהלים קו ט-כ)
27 **ויאמר להשמיד, לולי משה בחירי עמד בפני להשיב חמתו**
28 **מהשחית**, שרצה הקדוש ברוך הוא להשמיד את עם ישראל, חס
29 ושלום, על עון העגל, ומשה רבינו, בחיר ה', עמד בפניו והשיב
30 חמתו, וניצח כביכול את בוראו. והכתוב משבחו על זאת ומכנהו
31 'משה בחירו', והיינו משום שהקדוש ברוך הוא שמח בניצחונו.

32 ועוד **אמר רב כהנא משום רבי ישמעאל ברבי יוסי**, **ורבנן אמרי**
33 **אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי יהודה נשיאה**, **מאי דבתיב** בענין
34 מעשה המרכבה שראה יחזקאל במחזה דמות ארבע חיות (יחזקאל
35 א ח) **וידי אדם מתחת כנפיהם**, **שירד** פתח וידו אדם מתחת
36 כנפיהם, ואנו קוראים 'ידי', ויש לדרוש את הכתיב 'ידו', שזה ידו
37 של הקדוש ברוך הוא, שהיא פרוסה ומושטת מתחת כנפי החיות,
38 כדי לקבל את בעלי התשובה. וענין הושטת היד 'תחת כנפי החיות'
39 משמעה, בהצנע, שלא בהנהגה גלויה, בכדי להצילם מיד פת
40 היין המקסרגת לפני הבורא ואומרת לא תקבלם, ועל כן הוא
41 מקבלם בסתר.

42 מתוך שהזכיר לעיל (קמ) עושרה של רומי, מבארת הגמרא מהיכן
43 בא לה עושר זה: **אמר רב יהודה אמר שמואל**, בשנות הרעב, כל
44 קסף וזהב שפעולם, יוסף לקטו והביאו למצרים, שהיה מוכר תבואה
45 לכל העולם תמורת כסף וזהב, **שנאמר** (בראשית מז יד) **ויילקט יוסף**
46 **את כל חבטה הנמצא בארץ מצרים ובארץ כנען בשבך אשר הם**
47 **שברים**. ואם תאמר, אין לי ללמוד מפסוק זה **אלא** לגבי הכסף
48 **שנאמר מצרים ושבארץ כנען**, כסף שבשאר ארצות, מנין שאף אותו
49 ליקט יוסף. תלמוד לומר (שם מא ג) **ויכל הארץ באו מצרימה לשבר**
50 **אל יוסף**, הרי שבאו מכל העולם כולו לקנות אוכל מיוסף, והביאו
51 לו את כספם וזהבם. **וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמם, שנאמר**
52 (שמות לו) **וינצלו את מצרים**.

53 הגמרא מבארת איך נדרשת לשון 'וינצלו' האמורה בפסוק: **רב אסי**
54 **אמר**, עשאוה בני ישראל לארץ מצרים, כמצודה זו כשאין בה דגן,
55 כלומר, יש לפרש כאילו נאמר 'וינצדו את מצרים', מלשון מצודה,
56 שהיא מלכותה של צידי עופות, שדרכם ליתן דגן בתוכה והעוף
57 נכנס לטול את הדגן ונלכד בה, ובני ישראל שרוקנו את ארץ
58 מצרים מכל כספה וזהבה, עשאוה כמצודה שאין בה דגן ושוב אין
59 העוף פונה אליה. **רבי שמעון בן לקיש** אמר, עשאוה כמצולה שאין

60 בה דגים, כלומר, יש לפרש את חיבת 'וינצלו' מלשון 'מצולות ים',
61 שהיא התהום שבעומקו של ים, ובני ישראל שרוקנו את ארץ
62 מצרים מכספה וזהבה עשאוה כמצולה, שאין הדגים מצויים שם
63 אלא קרוב לשפת הים, ששם מצוי להם מזון.
64 הגמרא ממשיכה ומתארת את מאורעות ממון מצרים: **והיה מונח**
65 **ביד ישראל יותר מחמש מאות שנה**, עד זמן מלכות רחבעם בן
66 שלמה. **בא שישק מלך מצרים ונטלו מרחבעם, שנאמר** (מלכים א' ד
67 כה-כז) **ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם, עלה שישק מלך מצרים**
68 **על ירושלים**, ויקח את אצרות בית ה' ואת אוצרות בית המלך,
69 ואת הכל לקח. וקבלה היא בידינו, שלאחר מכן בא ורח מלך בוש
70 למלחמה על מצרים, ונטלו לאותו ממון משישק. אחר כך בא אסא
71 מלך יהודה, בן אביה בנו של רחבעם, ועמו בני שבט יהודה ובני
72 שבט בנימין, ונטלו מנחה מלך בוש כאשר יצא נגדם למלחמה.
73 ואחר כך שיגר אסא להדרימון בן מברמון מלך ארם, כדי שיעזור
74 לו במלחמותיו.

75 ממשיכה הגמרא ומספרת: קבלה היא בידינו, שלאחר מכן באו בני
76 עמון ונטלו, לכסף ולזהב, מהדרימון בן מברמון במלחמה, ואחר
77 כך בא יהושפט בן אסא מלך יהודה, ונטלו מבני עמון כשבאו
78 להילחם עמו. והיה הממון מונח ביד מלכי יהודה, עד זמן אהז בן
79 יותם, ואז בא סנחריב מלך אשור ונטלו מאהז. לאחר זמן, בא חזקיהו
80 בן אחז ונטלו מסנחריב.

81 והיה הממון מונח ביד מלכי יהודה עד זמן צדקיה בן יאשיהו, ואז
82 באו הכשדיים בחורבן בית המקדש הראשון, ונטלוהו מצדקיה,
83 ולקחוהו עמם לבבל.

84 לאחר מכן, באו הפרסיים ונטלוהו מבשדיים, בשעה שנטלו פרס
85 ומדי את המלוכה מידי בבל, ואחר כך באו היוונים ונטלוהו
86 מפרסיים, כשכבש אלכסנדר מוקדון מלך יוון את פרס. ולבסוף,
87 באו הרומיים ונטלוהו מיד היוונים כשניצחה רומי את יוון. וכך הגיע
88 כל העושר האמור לעיל לידי הרומאים, ועדיין בימינו מונח הוא
89 ברימי.

90 הגמרא מספרת עוד במאורעות העושר שהיה תחת ידי יוסף: **אמר**
91 **רבי חמא (בר) [ברבי] חנינא**, שלש ממזוניות של כסף וזהב הממין
92 יוסף במצרים, אחת מהן נתנה לקרה, ונבלע ממון זה באדמה,
93 כאשר פתחה את פיה ובלעה את כל אשר לו, ואחת נתנה
94 לאנשיונים בן אפרים, שהיה הקיסר של רומי בזמן רבינו הקדוש.
95 ואחת, נותרה ונזוה לצדיקים, שיהנו ממנה לעתיד לבא.

96 הגמרא דורשת בענין עושרו של קרה: נאמר בקהלת (ה יב) **עושר**
97 **שומר לבגדיו לרעתו**. **אמר רבי שמעון בן לקיש**, זו עשרו של קרה,
98 שהיה שומר לו לרעתו, כי אלמלא שהיה עשיר כל כך, לא היה
99 מתגאה לחלוק על משה רבינו, ולא היה נטרד מן העולם.

100 הגמרא מביאה ראייה לכך שכל אותו הממון נבלע באדמה:
101 **(שנאמר)** על עדת קרח (דברים יא ו) **אשר פצתה הארץ את פיה**
102 **ותבלעם ואת בתיהם ואת אהליהם, ואת כל התיקים אשר ברגליהם,**
103 **ואמר רבי אלעזר**, התיקים אשר ברגליהם זה ממון של אדם,
104 ששמעידו על רגליו, שהוא לשון משל לכך שמשמח את לבו, והיינו
105 שכל ממון נבלע באדמה.

106 ועוד בענין עושרו של קורה: **אמר רבי לוי**, ממנו היה רב כל כך
107 עד שמשאיו של שלש מאות פירות לבנות היו המפתחות של בית
108 ונזויו של קרה, וכולהו אגלידי וקליפי דקליא – וכל המפתחות
109 והמנעולים, היו נועלים בהם שקי עור גדולים שמתענים אותם על
110 גבי בהמות, ואף על פי כן היו רבים כל כך שהיה צורך בשלש
111 מאות פירות לבנות כדי לשאת המפתחות בלבד, ולשון גוזמא
112 הוא.

113 הגמרא שבה לדון בפסוקים מן ההלל, ומפרשת מי אמרם: **(דיא"ש**
114 **ארי"ש כשר"ד מאור"ד סימן)** **אמר רבי שמואל בר נחמני** **אמר רבי**
115 **יונה**, נאמר בתהלים (קח כא-כב) **אמר רבי עניני ותהי לי לישועה**,
116 פסוק זה אמר דוד, שמודה להקדוש ברוך הוא על שסייע לו
117 במלחמתו עם גלית ושהגיע למלוכה. הפסוק שאחריו **אמן מאסו**
118 **הבונים היתה לראש פנה** **אמר ישי אביו**, שדוד היה נמשל לאבן
119 שמאסוה הבונים ולא רצו לקבעה בבנין, שהיה צעיר האחים וכל

המשך ביאור למס' פסחים ליום חמישי עמ' א

1 ימיו היה רועה צאן, ולא עלה על דעת איש שימלוך, ועתה נמשל
2 לראש פינה, לאבן המובחרת שבבנין, שנמשח למלכות. את
3 הפסוק הבא 'מֵאֵת ה' הִיָּתָה זֹאת הִיא נִפְלְאָת בְּעֵינֵינוּ' אָמְרוּ אֶחָיו
4 של דוד, שהיה פלא בעיניהם שהצליח לנצח את גלית, ושהגיע
5 למלכות. את הפסוק 'זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בּוֹ' אָמַר
6 שְׁמוּאֵל הנביא בנבואה כשמשח את דוד למלך על פי ה', לומר,
7 שהיום הזה שעשה ה', היום שנמשח בו דוד, עתידים לגיל ולשמוח
8 בו, שיושיעם מאויביהם. את הפסוק הבא, 'אֲנִי ה' הוֹשִׁיעָה נָא'
9 אָמְרוּ אֶחָיו של דוד באותו הזמן, בתפילה שאכן יושיעם ה' על ידי
10 דוד. והמשך הפסוק 'אֲנִי ה' הַצִּלֵּיחָה נָא' אָמַר דָּוִד, בתפילה
11 שיצליח במלכותו. את דברי הפסוק 'פְּרוּךְ הַפֶּאֱפָשִׁים ה'" אָמַר יִשִּׁי
12 לשמואל, כשבא בשליחות ה' למשוח את אחד מבני ישי למלכות.

13 ואת סיום הפסוק 'פִּרְכָּנוּכֶם מִבֵּית ה'" אָמַר שְׁמוּאֵל לבניו של ישי
14 באותו הזמן, שה' יברך את כל בניו. את דברי הפסוק 'אֵל ה' וַיָּאָר
15 לָנוּ' אָמְרוּ כּוֹלֵן יַחֲדִיו, אחר שהאיר ה' את עיני שמואל לדעת את
16 מי למשוח למלך. ואת המשך הפסוק 'אֶסְרוּ חַג פְּעֻבָּתִים עַד קָרְנוֹת
17 הַמִּזְבֵּחַ', אָמַר שְׁמוּאֵל, שאמר שיביאו קרבנות ושלמים רבים, כדי
18 לשמוח בבשר הנאכל, והדם יזרק על קרנות המזבח. את דברי
19 הפסוק 'אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ' אָמַר דָּוִד בסוף הסעודה שסעדו עם
20 שמואל לאחר שנמשח, שכיון שנבחר מאחיו להיות מלך, לו ראוי
21 להודות ולברך על המזון, וסיום הפסוק 'אֵלֵהי אֲרוּמָמְךָ' אָמְרוּ כּוֹלֵן.
22 הגמרא דנה בדיני ההלל ובמנהגיו: תִּנֵּן הָתָם (סוכה לח.) בענין אמירת
23 ההלל, במקום שִׁנְהֵגוּ
24

פסחים דף קט עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום חמישי) קנה

המשנה עוסקת בגמר אכילת קרבן פסח: אין מְפַטְרִין אַחֵר הַפֶּסַח –
אין מסיימים את סעודת קרבן פסח באִפְּקוּמָן.

גמרא

שנינו במשנה, אין מסיימים את סעודת קרבן פסח באִפְּקוּמָן.
הגמרא דנה מהו 'אִפְּקוּמָן' שאסרה משנתנו, ומביאה בענין זה
מחלוקת אמוראים. שואלת הגמרא: מָה? – (מהו) אִפְּקוּמָן ששנינו
במשנתנו שאין מסיימים בו את סעודת קרבן פסח. משיבה הגמרא:
אָמַר רַב, כוונת המשנה היא, שְׁלֹא אַחֲרָא אכילת הפסח לֹא יַעֲקְרוּ
אנשים מְבַנֵּי הַקְּבוּרָה ללכת ממקומם לְמָקוֹם הַקְּבוּרָה אחרת לאכול
שם, לא פת ולא שאר דברים. ומשמעות 'אִפְּקוּמָן' מלשון 'אִפְּקוּ
מִיָּבֹד' (הוציאו בליכם), כאומרים זה לזה הוציאו את כלכם מבִּכָּאן
ונלך ונאכל במקום אחר. וטעם האיסור, משום שגזרו חכמים שמה
יבוא לאכול מן הפסח עצמו במקום אחר לאחר שאכלו ממנו
במקומם, ואסור לאדם לאכול את הפסח בשני מקומות. אבל לאכול
לאחר אכילת הפסח בעודם במקומם הראשון מותר, שלא גזרו אלא
כשעוקרים לאכול במקום אחר.

וְשִׁמּוּאֵל אָמַר, כוונת המשנה, שלא רק לעקור למקום חבורה אחרת
לאכול שם אסור לאחר אכילת הפסח, אלא אף בעודם במקומם
הראשון לא יאכלו, כְּגוֹן אוֹרְדִילָא – (כמהו) ופטריות, לִי, שאני רגיל
לאוכלם בקינוח סעודה, וְכֵן גַּם נִזְלִיא – (גזולות) לֶאֱמָא – לרב, שהוא
רגיל לאוכלם בקינוח סעודה, דברים אלו אסור לאוכלם לאחר
אכילת הפסח. ומשמעות 'אִפְּקוּמָן' מלשון 'אִפְּקוּ מִיָּבֹד' כלומר
הוציאו והביאו מיני מתיקה לאוכלם בקינוח סעודה. וטעם האיסור,
כדי שישאר בפיו טעם הפסח ולא יעבור ממנו על ידי אכילה אחרת.
וכן רב הִנְיָא בְּרַי יוֹחָנָן (אמר) [אמר], שכונת המשנה
שלאחר אכילת הפסח לא יאכלו, כְּגוֹן תְּמָרִים, קָלִיּוֹת וְאֲגוּזִים.
מוכיחה הגמרא מברייטא: תִּנְיָא קְוִוְתִּיה דְּרַבִּי יוֹחָנָן – שנינו בברייטא
כדברי רבי יוחנן, אין מְפַטְרִין אַחֵר אכילת הפסח באכילה אחרת,
כְּגוֹן בְּתָמָרִים קָלִיּוֹת וְאֲגוּזִים.

הגמרא דנה לשיטת שמואל, שפירש את משנתנו שאסור לאכול
לאחר אכילת הפסח אף במקומו הראשון, האם אף לאחר אכילת
מצה בזמן הזה, שאין עמה קרבן פסח, אסור לאכול, ומביאה בענין
זה שני לשונות: אָמַר רַב יהודה אָמַר שְׁמוּאֵל, אין מְפַטְרִין אַחֵר מִצָּה
אִפְּקוּמָן – אסור לאכול לאחר אכילת מצה בזמן הזה, כדי שלא
להעביר את טעמה.

מקשה הגמרא: תָּנִן – שנינו במשנתנו, אין מְפַטְרִין אַחֵר הַפֶּסַח
אִפְּקוּמָן – אין אוכלים לאחר אכילת הפסח. ויש לדייק, שדווקא אַחֵר
הַפֶּסַח הוא דָּלָא אוכלים, אָכַל לְאַחֵר אכילת מִצָּה לבדה מְפַטְרִין –
מותר לאכול, כְּגוֹן בזמן הזה שאין קרבן פסח הנאכל עם המצה, ולא
כדברי שמואל.

מתרצת הגמרא: מה ששנה התנא במשנתנו 'פסח' לא בא למעט
מצה, אלא לֹא מִיִּבְעָא קֶאֱמָר – אמר זאת בדרך 'אין צריך לומר, לֹא
מִיִּבְעָא' – אין צריך לומר שאַחֲרָא אכילת מִצָּה לבדה אסור לאכול,
משום דָּלָא נָפִישׁ טַעְמֵיהוּ – שאין טעם המצות חזק, ובאכילת שאר
דברים יעבור הטעם, אָכַל לְאַחֵר אכילת הַפֶּסַח, דְּנָפִישׁ טַעְמֵיהּ –
שטעמו חזק, וְלֹא מִצָּה עֲבוּרִיהּ – ולא יוכל להעבירו, היה עולה על
הדעת לומר דלית לָן פֶּסַח – שאין לנו להקפיד אם יאכלו אחריו.
קְמִישְׁמֵעַ לָן – מלמדנו התנא, שאף טעמו של הפסח עלול לעבור,
ואסור לאכול אחריו.

מוכיחה הגמרא מברייטא כדברי שמואל: גִּימָא מְסִיעָא לִיה – האם
נאמר שיש לסייע לדברי שמואל ממה ששנינו בתוספתא (פ"ב ה"א),
מכיון שאין אדם יוצא ידי חובת אכילת מצה אלא ב'לָחֵם עֲנִי'
(דברים טו א), לפיכך הַפֶּסַח נִפְטָר רַקִּיקִים העשויים כספוס, שביטתם
רכה ואין עליהם תורת 'לחם', וְהִדּוּבִשְׁנִין – העשויים מעיסה מטוגנת
בשמן ודבש, שהם 'לחם עשיר' ולא 'לחם עוני', וְהָאִפְּקוּמָן –
העשויים מעיסה רכה מאוד ואינם 'לחם עוני', כל אלו אִדְם מְלֵא
בְּרִיסָא מִיָּחָן אם ירצה, בליל הסדר, שהם מותרים באכילה בפסח
כששמרם מחימוץ, וְכִלְכֵּר שִׂיאֵבֶל בְּיָת מִצָּה שהיא 'לחם עוני'
בְּאִתְרוּנָה – בסוף הסעודה, מפני שבאלו שאכל בתחילה לא יצא ידי
חובת אכילת מצה. מדייקת הגמרא: דווקא בְּאִתְרוּנָה – בסוף הסעודה
אין – (כן), יאכל את המצה הכשרה, אבל

לְכַפּוֹל את כל פסוקי ההלל ולאומרם פעמיים, יִכְפּוֹל, כפי מנהג
המקום. ובמקום שנהגו לְכַפּוֹשׁ – לאומרם פעם אחת, יִכְפּוֹשׁ. במקום
שנהגו לְכַרֵּךְ אַחֲרָיו – (אחר ההלל) ברכת 'יהללוך', יִכְרֵךְ, ובמקום
שנהגו שלא לברך לאחריו, לא יברך. מסכמת המשנה: הַכֵּל כְּמִנְהַג
הַמְּדִינָה.

מבארת הגמרא: אָמַר אַבְי, לֹא שָׁנוּ דִין זה שברכת ההלל תלויה
במנהג המדינה, אֵלָּא לגבי הברכה שלאֲחֵרָיו, אָכַל לְפָנָיו, [מִצָּה]
לְכַרֵּךְ בכל מקום, ואינו תלוי במנהג. וטעם הדבר, משום דְּאָמַר רַב
יהודה אָמַר שְׁמוּאֵל, כָּל הַמְּצוֹת מְכַרְךָ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לְעִשְׂתֵּיתָ – קודם
עשיתך ובסמוך להן, וכן גם בהלל.

הגמרא מבארת לשון 'עובר לעשיתך'. מבררת הגמרא: מָה מְשַׁמְעַ
דְּהָא 'עוֹבֵר' לִישְׁנָא דְּאִקְדוּמִי הוּא – מניין למדנו ש'עובר לעשיתך'
האמור, זה לשון של הקדמה. משיבה הגמרא: אָמַר רַב נַחֲמָן בְּר
יִצְחָק, דְּתָבִית באשר הרג יואב בן צוריה את אבשלום, שלח את
משרתו הכושי לרוץ ולהודיע על כך לדוד, וגם אחימעיץ בן צדוק
הכהן רצה לבשר זאת לדוד, וְיִרְצָן אֲחִישָׁמֶץ דְּרַךְ הַכֶּכֶר וַעֲבַר אֶת
הַכּוּשִׁי (שמואל ב' יח כג), ופירושו, שרץ בדרך קצרה יותר, ועבר
את הכושי והקדים להגיע. הרי ש'עובר' משמעותו להקדים, אֲבָי
אָמַר, מְהֵרָא – מכאן לומדים ש'עובר' הוא לשון הקדמה, שכאשר
שב יעקב אבינו מחרן, ועשיו יצא לקראתו, נאמר שם (בראשית לג
א) 'וְהוּא עָבַר לְפָנֵיהֶם', שהקדים יעקב והלך לפני משפחתו לקראת
עשיו. אֵיכָא דְּאָמַר, מְהֵרָא, שנאמר בנבואה על ימות המשיח (מִיכָה
ב יג) וַיַּעֲבֹד מִלְכָּם לְפָנֵיהֶם, וְה' בְּרִאשָׁם, שכאשר ישוּבוּ ישראל
מהגולה, יקדים מלך המשיח, ללכת לפניהם, וְה' יעבור בראש כולם.

הגמרא חוזרת לדון במנהג כפילת פסוקי ההלל: תִּנְיָא, רַבִּי היה בּוֹפֵל
פֶּה – (בהלל) מעט דְּכָרִים, ארבעה פסוקים, מ'ברוך הָבָא בְּשֵׁם ה'"/ עד
סוף ההלל (תהלים קיח כו-כט). רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא היה מוֹסִיף
לכפול פֶּה דְּכָרִים, על מה שהיה רבי בּוֹפֵל. מבררת הגמרא: מָה
מוֹסִיף – אלו פסוקים היה מוסיף. משיבה הגמרא: אָמַר אַבְי, היה
מוֹסִיף לְכַפּוֹל מ'אֶדְרִי בִּי עֲנִיתִנִי' (שם קיח בא) וְלִמְשָׁה, עד סוף ההלל.
אגב שהובא לעיל (ע"א) דברי דוד ששיבח לה' כשנמשח למלך,
מביאה הגמרא דבר אגדה בענין דוד לעתיד לבוא: דְּרַשׁ רַב עֲזִרְיָא,
וְיִמְנִין אָמַר לֵה מְשִׁמִּיה דְּרַב [אפי'] – פעמים אמר דבר זה בשם רב
אמי, וְיִמְנִין אָמַר לֵה מְשִׁמִּיה דְּרַב (אשי) [אפי'], מָה דְּתָבִית
(בראשית כא ח) וַיְגִדֵּל תִּלְדֵּי וְיִגְמֵל, ויעש אברהם משתה גדול ביום
הַגְּמֵל אֶת יִצְחָק, רמז יש בפסוק זה שְׁעֵתִיד מְקֻדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעִשְׂוֹת
סְעוּדָה לְצִדִּיקִים, ביום שְׁיִגְמֵל חֲסִדוֹ לְזִרְעוֹ שֶׁל יִצְחָק, לעתיד לבא
בזמן הגאולה. לאחר שהצדיקים אוכלין וְשׂוֹתִין, נוֹתֵנִין לוֹ לְאַבְרָהָם
אֲבִינוּ בּוֹם שֶׁל בְּרָכָה, לְכַרֵּךְ ברכת המזון בזימון. וְאִמְרַם לָהֶן אַבְרָהָם,
אֵינִי מְכַרְךָ, מפני שפגם יש בידי, שִׁינָא מִמֶּנִּי יִשְׁמַעְעָא. אִמְרַם לוֹ
יִצְחָק, מִלֵּא אֵתָה את הכוס וברך. אִמְרַם לָהֶן יִצְחָק, אֵינִי מְכַרְךָ, מפני
שגם בי יש פגם, שִׁינָא מִמֶּנִּי עֲשׂוֹ הרשע. אִמְרַם לוֹ יִצְחָק, מִלֵּא וברך.
אִמְרַם לָהֶם, אֵינִי מְכַרְךָ, שֶׁנִּשְׁאַתִּי שְׁתֵּי אֲחִיּוֹת, את רחל ולאה, בְּתִיָּהֶן
– האחת בחיי אחותה, ופגם יש בכך, שְׁעֵתִידָה הִיתָה הַתּוֹרָה לְאִוִּסְרָן
עָלַי, שנאמר (ויקרא יח יח) וְאִשָּׁה אֵל אֲחֵתָהּ לֹא תִקַּח לְצֶרֶר לְגִלּוֹת
עֲרוּתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיָּיהָ, אִמְרַם לוֹ מְשָׁה, מִלֵּא וברך. אִמְרַם לָהֶם, אֵינִי
מְכַרְךָ, שֶׁלֹּא וְכִיתִי לִבְנֵם לְאִרְצָא יִשְׂרָאֵל, לֹא בְּחַי וְלֹא בְּמוֹתִי. אִמְרַם
לוֹ לְהוֹשִׁיעַ, מִלֵּא וברך. אִמְרַם לָהֶן, אֵינִי מְכַרְךָ, שגם בי יש חסרון, שֶׁלֹּא
וְכִיתִי לָבֵן.

הגמרא מבארת בינתיים מניין שלא זכה יהושע לבן דְּתָבִית לגבי
הַיּוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון, כאשר מספר הכתוב את תולדות שבט אפרים, מונה בן
אחר בן אחרי בריעה בן אפרים וְרַפָּח בֶּן וְרָשָׁף וְתָלַח בֶּן וגו',
אֲלִישַׁמַּע בֶּן. נֹון בֶּן, וְהוֹשֻׁעַ בֶּן? (דברי הימים א' ז כה-כו), ומסיים
הכתוב בזה, ואינו מוסיף למנות בנים אחר יהושע, ומכאן ראייה שלא
היו לו בנים.

חוזרת הגמרא לדרוש באותו מעשה לעתיד לבוא: לאחר שיהושע
מסרב לברך, אִמְרַם לוֹ לְדוֹד המלך, מִלֵּא את הכוס וברך ברכת המזון
בזימון. אִמְרַם לָהֶן דוד, אֵינִי מְכַרְךָ וְלִי נָאָה לְכַרֵּךְ, שְׁנֵאִמְרַם (תהלים קטז
יג) ב'כוס ישועות אֵשָׁא וְכֶסֶם ה' אֶקְרָא'.